

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
MAREK NIECHCIAŁ

DOZIK-1.053.1.2019.ZG

Warszawa, 23.04.2019 r.

Pan

Na podstawie art. 13 ustawy z dnia 5 września 2014 r. o petycjach (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 870, ze zm.) przedstawiam następujące stanowisko dotyczące złożonej przez Pana petycji, która w dniu 26 lutego 2019 r. została przekazana przez Ministerstwo Sprawiedliwości do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. DLPC-I-0513-3/18).

Na wstępie należy zaznaczyć, że postulowana przez Pana zmiana przepisów dotyczy ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta¹, dalej także jako „ustawa”, której przepisy wdrażają do polskiego porządku prawnego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającą dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającą dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady², dalej jako „dyrektywa w sprawie praw konsumentów”. Dyrektywa ta opiera się na zasadzie harmonizacji zupełnej, co oznacza, że państwa członkowskie nie mogą utrzymywać ani wprowadzać do swojego systemu prawa przepisów odbiegających od rozwiązań, które zostały przyjęte w tej dyrektywie, w tym również przepisów surowszych lub łagodniejszych w celu zapewnienia innego poziomu ochrony konsumentów (art. 4 dyrektywy w sprawie praw konsumentów). Oznacza to, że państwa członkowskie implementując przepisy dyrektywy do krajowego porządku prawnego muszą zachować poziom ochrony konsumentów identyczny jak w dyrektywie. Wprowadzając inne rozwiązania, niż określone w dyrektywie, mogą narazić się na zarzut jej nieprawidłowej implementacji. Zasada maksymalnej harmonizacji znajduje oparcie nie tylko w przepisach dyrektywy, lecz także w ugruntowanym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej³, jak również w Wytocznych Komisji Europejskiej Dyrekcji Generalnej ds.

¹ Dz. U. z 2014 r., poz. 827, ze zm.

² Dz. Urz. UE L Nr 304 z 22.11.2011 r., str. 64-88

³ Por. wyrok z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawach połączonych C-261/07 i C-299/07 VTB-VAB i Galatea; wyrok z dnia 14 stycznia 2010 r. ws. C-304/08 Plus Warenhandlungsgesellschaft mbH; wyrok z dnia 10 lipca 2014 r. ws. C-421/12 Komisja Europejska v. Królestwo Belgii; wyrok z dnia 16 grudnia 2008 r. ws. C-205/07 Gysbrechts i Santurel Inter, postanowienie TSUE z dnia 7 marca 2013 r. ws. C-

Sprawiedliwości dotyczących dyrektywy w sprawie praw konsumentów⁴, dalej: „Wytyczne”.

Przywołany przez Pana art. 34 ust. 4 ustawy, który brzmi „Konsument ponosi odpowiedzialność za zmniejszenie wartości rzeczy będące wynikiem korzystania z niej w sposób wykraczający poza konieczny do stwierdzenia charakteru, cech i funkcjonowania rzeczy, chyba że przedsiębiorca nie poinformował konsumenta o prawie odstąpienia od umowy zgodnie z wymaganiami art. 12 ust. 1 pkt 9”, określa sytuację, w której konsument ponosi odpowiedzialność za zmniejszenie wartości rzeczy na skutek korzystania z niej w okresie biegu terminu na odstąpienie od umowy (*tempus ad deliberandum*) zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa.

Podkreślenia wymaga, że w okresie biegu terminu na odstąpienie od umowy konsument korzysta z rzeczy na własne ryzyko i ponosi odpowiedzialność za zmniejszenie jej wartości ponad to, co jest normalną konsekwencją korzystania wyłącznie w celu stwierdzenia charakteru, cech i funkcjonowania rzeczy. W tym okresie konsument ma możliwość obejrzenia rzeczy i jej przetestowania. Oznacza to, że w praktyce konsument ma możliwość zbadania rzeczy w taki sposób, w jaki mógłby to zrobić w sklepie stacjonarnym.

Zdarza się jednak, jak wskazuje na to motyw 47 dyrektywy w sprawie praw konsumentów, że „niektórzy konsumenci korzystają z przysługującego im prawa do odstąpienia od umowy po użyciu towarów w stopniu większym, niż jest to konieczne do stwierdzenia charakteru, cech i funkcjonowania towarów”. W takim przypadku konsument nie traci prawa do odstąpienia od umowy, jednakże musi ponieść odpowiedzialność za zmniejszenie wartości rzeczy będące wynikiem korzystania z niej w sposób wykraczający poza konieczny do stwierdzenia jej charakteru, cech i funkcjonowania. Art. 34 ust. 4 ustawy reguluje właśnie te kwestie.

Podkreślenia wymaga, że przedmiotowy przepis stanowi transpozycję do prawa polskiego art. 14 ust. 2 dyrektywy w sprawie praw konsumentów, zgodnie z którym „Konsument odpowiada tylko za wszelkie zmniejszenie wartości towarów wynikające z obchodzenia się z towarami w sposób inny niż konieczny do stwierdzenia charakteru, cech i funkcjonowania towarów (...)”. Zmniejszenie wartości towaru może polegać w szczególności na konieczności poniesienia kosztów czyszczenia i naprawy, o ile towar nie może być już oferowany jako nowy, czy też na obiektywnie uzasadnionej utracie dochodu przez przedsiębiorcę, która jest związana ze sprzedażą zwróconego towaru jako towaru używanego⁵. To, czy sprawdzanie przez konsumenta towarów wykraczało poza zakres czynności wymaganych do stwierdzenia ich charakteru, cech i funkcjonowania należy w przypadku sporu analizować w zależności od konkretnego przypadku.

Odnosząc się do przedstawionego przez Pana w piśmie stanu faktycznego, podkreślić należy, że w przypadku braku zgody stron umowy w tym zakresie, ustalenie stopnia zużycia rzeczy, a tym samym zmniejszenia jej wartości i wysokości ewentualnego potrącenia, może stać się zagadnieniem rozstrzyganym w drodze postępowania sądowego.

Warto w tym miejscu podkreślić, że przewidziany w ustawie tryb odstąpienia od umowy jest odrębny w stosunku do trybu przewidzianego w art. 560 (rękojmia) ustawy z dnia

343/13 Kamera Express BV i kamera Express Belgium BVBA, dostępne na stronie internetowej www.curia.europa.eu

⁴ Dokument dostępny w języku polskim na stronie internetowej: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/crd_guidance_pl.pdf

⁵ Wytyczne, str. 54

23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny⁶, dalej jako „Kc”. Zgodnie z § 1 tego przepisu, „jeżeli rzecz sprzedana ma wadę, kupujący może złożyć oświadczenie o obniżeniu ceny albo odstąpieniu od umowy, chyba że sprzedawca niezwłocznie i bez nadmiernych niedogodności dla kupującego wymieni rzecz wadliwą na wolną od wad albo wadę usunie. Ograniczenie to nie ma zastosowania, jeżeli rzecz była już wymieniona lub naprawiana przez sprzedawcę albo sprzedawca nie uczynił zadość obowiązкови wymiany rzeczy na wolną od wad lub usunięcia wady”. Z uprawnienia do odstąpienia od umowy kupujący nie może skorzystać, gdy wada jest nieistotna (art. 560 § 4 Kc). Uprawnienie do odstąpienia od umowy na podstawie art. 560 Kc jest więc związane z wadliwością rzeczy sprzedanej, podczas gdy uprawnienie do odstąpienia od umowy na podstawie art. 27 ustawy o prawach konsumenta pozwala konsumentowi odwołać swoją decyzję zawarcia umowy ze względu na okoliczności jej zawierania (w tym przypadku umowa zawierana na odległość)⁷, nie zaś z powodu istnienia wady rzeczy sprzedanej.

W dalszej kolejności należy odnieść się do kwestii dotyczącej finansowania zakupu towaru.

Z przedstawionego w petycji stanu faktycznego zdaje się wynikać, że towar został zakupiony w systemie sprzedaży ratalnej, tzn. że została zawarta umowa kredytu wiążanego w rozumieniu ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim⁸, dalej również „ukk”. Kredyt wiązany powiązany jest z nabyciem określonego towaru lub usługi. Zgodnie z art. 5 pkt 14 ustawy o kredycie konsumenckim „umowa o kredyt wiązany to umowa o umowa o kredyt, z którego jest wyłącznie finansowane nabycie towaru lub usługi na podstawie innej umowy, a obie te umowy są ze sobą powiązane, zgodnie z którymi:

a) sprzedawca lub usługodawca udziela kredytu konsumentowi na nabycie towaru lub usługi od tego sprzedawcy lub usługodawcy, albo

b) nabycie towaru lub usługi jest finansowane przez kredytodawcę, który współpracuje ze sprzedawcą lub usługodawcą w związku z przygotowaniem lub zawarciem umowy o kredyt, albo

c) nabycie towaru lub usługi jest finansowane przez kredytodawcę, a towar lub usługa są szczegółowo określone w umowie o kredyt”.

Zgodnie z art. 57 ukk „jeżeli konsument skorzystał z przyznanego mu, na podstawie odrębnych przepisów [tu na podstawie art. 27 ustawy o prawach konsumenta - przyp. własn.], prawa do odstąpienia od umowy na nabycie określonego towaru lub usługi, to odstąpienie konsumenta od tej umowy jest skuteczne także wobec umowy o kredyt wiązany”. Przedmiotowy przepis odnosi się do sytuacji odstąpienia od umowy sprzedaży lub o świadczenie usług, połączonej z umową o kredyt wiązany. W przypadku skutecznego odstąpienia od umowy, przepis ten rozciąga jego skutki także na umowę o kredyt powodując anulowanie jej *ex lege*. Podstawowym założeniem tego przepisu jest przeświadczenie, że rezygnacja z samego nabycia towaru lub usługi - mająca charakter bardziej zasadniczy z perspektywy konsumenta - z założenia czyni bezprzedmiotowym dalsze utrzymywanie stosunku kredytu, który stanowi jedynie źródło finansowania⁹

⁶ t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1025, ze zm.

⁷ „Konsumenckie uprawnienie do odstąpienia od umowy w czasie do namysłu” [w:] „Ustawa o prawach konsumenta”, red. prof. dr hab. Tadeusz Skoczny, Dorota Karczewska, dr hab. Monika Namysłowska, 2015 r., komentarz do art. 27, Legalis

⁸ t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 993, ze zm.

⁹ „Komentarz do art. 57 ustawy o kredycie konsumenckim”, M. Gruchowski [w:] „Ustawa o kredycie konsumenckim. Komentarz”, red. dr hab. Konrad Osajda, wyd.1, 2018 r., Legalis

W tym miejscu należy wskazać, że istnieje również tryb odstąpienia od umowy kredytu konsumenckiego powiązanego z umową sprzedaży, który określa art. 56 ustawy o kredycie konsumenckim. W myśl wskazanego przepisu, w przypadku odstąpienia przez konsumenta od umowy o kredyt wiązany, jeżeli spełnienie świadczenia przez kredytodawcę ma nastąpić na rzecz sprzedawcy lub usługodawcy, od którego konsument nabył towar lub usługę, konsument może odstąpić od umowy o kredyt konsumencki przez złożenie kredytodawcy lub pośrednikowi kredytowemu oświadczenia o odstąpieniu od umowy. W takim przypadku sprzedawca lub usługodawca obowiązany jest do zwrotu kredytodawcy spełnionego na jego rzecz świadczenia. Zwrot ten powinien nastąpić po przedstawieniu sprzedawcy lub usługodawcy przez kredytodawcę kopii oświadczenia o odstąpieniu od umowy wraz z żądaniem zwrotu kredytu. W takim przypadku konsument jest zobowiązany do zwrotu kredytodawcy odsetek należnych mu od dnia wydania towaru przez sprzedawcę lub rozpoczęcia świadczenia usług przez usługodawcę do dnia złożenia przez konsumenta oświadczenia o odstąpieniu od umowy, nie później jednak niż w terminie 30 dni od dnia złożenia tego oświadczenia.

Artykuł 56 ust. 5 ustawy o kredycie konsumenckim stanowi, że w przypadku gdy towar został wydany konsumentowi przed upływem terminu do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki, a konsument skorzystał z tego prawa, sprzedawca zachowuje roszczenie o zapłatę przez konsumenta ceny, chyba że konsument niezwłocznie zwróci towar, a sprzedawca go przyjmie. W takim przypadku umowa o nabycie towaru wygasa. Warunki dotyczące przyjęcia przez sprzedawcę towaru określa umowa między sprzedawcą a konsumentem. W przypadku umowy o świadczenie usług konsument powinien zwrócić usługodawcy wynagrodzenie za świadczoną usługę. Zatem kwestia warunków ewentualnego przyjęcia towaru przez sprzedawcę powinna być uregulowana w umowie między sprzedawcą i konsumentem.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę na art. 37 ustawy o prawach konsumenta, zgodnie z którym „w chwili odstąpienia przez konsumenta od umowy zawartej na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa wygasają powiązane z nią umowy dodatkowe zawarte przez konsumenta, jeżeli na ich podstawie świadczenie jest spełniane przez przedsiębiorcę lub osobę trzecią na podstawie porozumienia z przedsiębiorcą. Konsument nie ponosi kosztów związanych z wygaśnięciem tych umów, z wyjątkiem kosztów określonych w art. 33 [t.j. jeżeli konsument wybrał sposób dostarczenia rzeczy inny niż najtańszy zwykły sposób dostarczenia oferowany przez przedsiębiorcę, przedsiębiorca nie jest zobowiązany do zwrotu konsumentowi poniesionych przez niego dodatkowych kosztów - przyp. własn.], art. 34 ust. 2 [konsument ponosi tylko bezpośrednie koszty zwrotu rzeczy, chyba że przedsiębiorca zgodził się je ponieść lub nie poinformował konsumenta o konieczności poniesienia tych kosztów - przyp. własn.] i art. 35 regulujący kwestie związane z obowiązkiem zapłaty za świadczenia spełnione do chwili odstąpienia od umowy. Stosownie zaś do art. 37 ust. 2 ustawy „jeżeli umowa dodatkowa została zawarta z osobą trzecią, przedsiębiorca informuje tę osobę o odstąpieniu przez konsumenta od umowy”.

Biorąc pod uwagę powyższe wyjaśnienia należy zwrócić uwagę, że ustawowa modyfikacja art. 34 ust. 4 ustawy o prawach konsumenta we wskazanym przez Pana zakresie prowadziłaby do naruszenia zasady harmonizacji zupełnej w zakresie dyrektywy 2011/83 w sprawie praw konsumentów, a tym samym narażałaby polskiego ustawodawcę na zarzut nieprawidłowej implementacji tej dyrektywy. Dlatego też postulowana przez Pana zmiana nie może być uwzględniona.

Na zakończenie wskazać należy, że pomocy prawnej konsumentom w indywidualnych sprawach udzielają miejscy i powiatowi rzecznicy konsumentów, do których kompetencji

